

спрощенням його застосування під час написання наукових праць за рахунок новітніх інформаційних технологій (йдеться про сканування, зберігання та розповсюдження інформації в електронному форматі, легкість пошуку та копіювання інформації взагалі в будь-якому форматі).

Для уникнення цих негативних рис у науковому стилі під час написання юридичних праць можна запропонувати наступне:

- лаконічно і зрозуміло викладати свої ідеї згідно з принципом “все геніальне просто”;

- без необхідності не вживати іноземні терміни, а вживати українські відповідники;

- чітко виражати свої думки і власну позицію щодо конкретного питання.

Таким чином, можна було б зробити найскладніший юридичний текст зрозумілим та придатним для реального опрацювання іншими фахівцями, а не для формального (в кращому разі) згадування псевдонаукового трактату у списку використаних джерел.

Демченко В.М., доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету
кандидат філологічних наук, доцент

ЛОГІКА ЮРИДИЧНОГО СУБСТИЛЮ: МОРФОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

У торішньому збірнику цієї конференції ми аналізували юридичний субстиль у його лексичному вимірі на прикладі КАС України. Наразі приділимо увагу морфологічним структурам правничої мови, оскільки в мовному оформленні правових понять саме вони репрезентують власне українськомовне внутрішнє мислення авторів або ж протилежне – російськомовне. Як ми вже зазначали, це становить небезпеку для системи мови, порушує її та кодифікує помилкові форми (оскільки ж державний документ! – В.Д.).

В юридичних документах ще донедавна зустрічались недолугі кальковані терміни виручка, підлог, заложники, зговір,

порубка тощо – через аргументацію звикання до попередніх російських відповідників виручка, подлог, заложники, порубка. Тому нові редакції кодексів очікувалися зі сподіванням на виправлення цих алогічних форм (як реалізація визначального принципу “не перекладати, а наново писати”). Зрештою, як ми бачимо, чимало їх було виправлено в проектах, і таким чином нарешті відновилися більш логічні на українському ґрунті лексеми вимагання, заворушення, наруга, давання (хабара), підроблення (документів), “у разі залишення позовної заяви без руху” (ч. 4 ст. 7 КАС).

Проте така зміна не є системною: “Загальний висновок роблять експерти, компетентні в оцінці отриманих результатів і формулюванні єдиного висновку...” (ч. 3 ст. 82 КАС). Тут, зрозуміло, правильною формою було б оцінювання, бо оцінка давно вже передбачає більшою мірою субстантивовану одиницю (іменник), аніж відповідну дію, процес.

Що ж до правильності відмінкових форм іменників, то як ілюстрацію наводимо таку норму з КАС України: “У разі невідповідності нормативно-правового акта Конституції України, закону України, міжнародному договору, згода на обов’язковість якого надана Верховною Радою України, або іншому правовому акту суд застосовує правовий акт, який має вищу юридичну силу” (ч. 4 ст. 9). Як бачимо, форми родового відмінка авторами використано правильно. Однак далі фіксуємо порядок із правильними формами (“Примирення сторін може стосуватися лише прав та обов’язків сторін і предмета адміністративного позову” (ч. 1 ст. 113) неправильні (“Належними є докази, які містять інформацію щодо предмету доказування. Суд не бере до розгляду докази, які не стосуються предмету доказування” (ч. 1 ст. 70). Тобто спостерігається безсистемність.

Як прийменникова конструкція увагу привертає калькована російська модель “при якійсь дії” – надто вже часто вона використовується в тому ж таки КАС України: «Суд при вирішенні справи керується принципом верховенства права» (ч. 1 ст. 8); “Кожен має право користуватися правовою допомогою при вирішенні справ в адміністративному суді...” (ч. 1 ст. 16). Ця модель вимагає зміни на “під час якоїсь дії”, що й спостерігаємо в інших статтях: “Під час розгляду справи в закритому судовому засіданні можуть бути присутні лише особи...” (ч. 4 ст. 12); “Під

час судового розгляду справи в судовому засіданні забезпечується повне фіксування судового засідання...” (ч. 6 ст. 12); “...здійснюється автоматизованою системою документообігу суду під час реєстрації відповідних документів за принципом вірогідності” (ч. 3 ст. 15-1).

Можна було б порадити правильній українській формі, але далі – у ст.ст. 25, 29, 72 та інших знову виникає калькована модель, причому в такій же (див. вище) конструкції – “при розгляді справ”.

Інші кальковані моделі з прийменником при змінено на правильні: наприклад, “відводиться за таких умов”, “за наявності інших обставин”, “за наявності обставин” (ч. 1, п. 4 ч. 1, ч. 2 ст. 27 КАС).

Таким чином, багато змін у правових документах уже здійснено на дотримання законів української мови, однак цей процес потребує постійної уваги, оскільки це невід’ємна складова державної незалежності.

Янковська Г.В., доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ, кандидат філологічних наук, доцент

ДЕРЖАВНА МОВА КРИЗЬ ПРИЗМУ ІСТОТНИХ ОЗНАК ПОНЯТТЯ

За даними Міжнародного інституту порівняльного мовного права, у 110 зі 147 досліджуваних суверенних держав наявні правові норми щодо використання мов у конституціях. Зокрема, в основних законах держав визначено правовий режим основної (их) мови (мов), яку в законодавстві можуть називати по-різному. Традиційно склалося так, що на території пострадянських держав основну мову держави називають державною мовою.

Нині і в законодавстві, і в словниках (енциклопедіях) правового спрямування наявні визначення поняття “державна мова”, утім чи не кожне з них піддається критиці дослідниками.